

У ІМЯ МІРУ, У ІМЯ БЯСПЕКІ НАРОДАЎ

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАЙ СЕКЦЫІ КАМІТЭТА ЗА ВЯРТАННЕ НА РАДЗІМУ
І РАЗВІЦЦЕ КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЕЙ З СУАЙЧЫННІКАМІ

№ 77 (661)

Верасень 1962 г.

Год выдання 8-ы

НАШЧАДКІ КАЗАКАУ ВЯРНУЛІСЯ НА РАДЗІМУ

НАВАСІБІРСК. У Цямскую бухту ўвайшоў марскі лайнер «Грузія». На яго борце 400 сем'яў нашчадкаў кубанскіх і данскіх казакаў.

Многія гады гэтыя людзі пражылі ў Турцыі. 250 год назад іх продкі пакінулі радзіму пасля Булавінскага паўстання, уцякаючы ад праследавання царскіх улад.

Ішоў час, але ніколі казаки не сунулі надзеі вярнуцца на родную зямлю.

З пакалення ў пакаленне перадаваліся руская мова, звычкі і моравы. Рускія людзі не паддаваліся асіміляцыі, нягледзячы на тое, што жылі ў адных вёсках з туркамі, а навучанне ў школах вялося на турэцкай мове. Многія казацкія сем'і прыехалі ў СССР яшчэ ў першыя гады Савецкай улады, а цяпер амаль усе пакідаюць межы Турцыі.

Заходняя прапаганда прыкла ўсе намаганні перашкодзіць казакам вярнуцца на радзіму. Узводзячы дзікія паклёп на савецкую рэчаіснасць, няпрошаныя агітатары раілі ім ехаць у Канаду. Але ўсе намаганні паклёпнікаў не мелі поспеху. «Нішто, — гавораць казаки, — не зможа аддзяліць нас ад радзімы. Мы горда будзем назіць імя савецкага грамадзяніна».

І вось нашчадкі храбрых казакаў ступілі на родную зямлю. Наперадзе — радасная праца на зямлі, палітай крывёю і потам продкаў.

ПЛОДАЎБОРАЧНАЯ МАШЫНА

На Мінскім трактарным заводзе выраблены два доследныя ўзоры плодаўборачнай машыны. Канструктар яе — заводскі вынаходнік, рабочы аддзела

тэхнічнага кантролю А. І. Казлоў. Канструкцыя і прынцып работы машыны простыя. Яблыкі зрываюцца з дапамогай паветранага струменя. Для гэтага ўстаноўлен невялікі кампрэсар, работу якога забяспечвае трактар «Беларусь».

(БЕЛТА)

Наваселлі будаўнікоў

СЛУЦК. 6 000 квадратных метраў жылой плошчы атрымаюць сёлета случчане. Гэтымі днямі 40 сем'яў будаўнікоў горада атрымалі новыя кватэры ў пяціпавярховым доме па 1-му Працоўнаму завулку. Да канца года будуць здадзены над засяленне яшчэ два шматкватэрныя дамы, а недалёка ад аўтобуснай станцыі ў бліжэйшы час пачнецца закладка двух шматпавярховых дамоў

Паспяхова вядуць збудаванне нафтаправода «Дружба» на участку каля Мазыра нафтаправодчыкі трэста «Укрнафтабуд». Штомесячна яны зварваюць і развозяць па трасе на некалькі кіламетраў труб больш, чым прадугледжваецца планам. На здымку: пагрузка зварных труб на плецывоз.

Фота Ч. Мезіна, Фотазхроніка БЕЛТА.

ФРУКТЫ І ЯГАДЫ КРУГЛЫ ГОД

Каля ста гатункаў фруктаў і ягадных культур вывучылі супрацоўнікі Беларускага інстытута пладаводства, агародніцтва і бульбы і лепшыя з іх падалі для замарожвання. Даследаванні вяліся ў садружнасці з калектывамі двух мінскіх халадзільнікаў. Ад моманту ўборкі да замарожвання праходзіла не больш чым дзве гадзіны. Фрукты і ягады засыпаліся ў папяровыя парафінаваныя каробкі і змяшчаліся ў камеры, ахалоджаныя да тэмпературы мінус 26—28 градусаў.

Для хуткага замарожвання рэкамендаваны новыя гатункі чарэшні — «перамога», «народная», «мус-

катная», «лікёрная» і рад іншых. Пасля дзевяці месяцаў знаходжання ў халадзільніку выдатна захоўваюцца іх форма, афарбоўка і смак. Добрыя вынікі атрыманы пры замарожванні вішні беларускіх гатункаў «гронкавая» і «навадворская» і слівы «беларуская» і «абрыко-савая». Прыемны смак маюць буйныя, амаль чорныя плады высокаўраджайнага змаўстойлівага вішнёва-чарэшневага гібрида «палешаная ўладзіміраўская».

Лепшымі для хуткага замарожвання гатункамі суніц прызнаны «мінскія» і «чайка». Яны добра захоўваюць смак, пах, форму ягад.

У гэтыя дні сусветная грамадская з вялікай цікавасцю сочыць за работай XVII сесіі Генеральнай Асамблеі Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, якая нядаўна адкрылася ў Нью-Йорку. Па ўстаноўленай традыцыі дзейнасць Асамблеі пачынаецца з агульнай палітычнай дыскусіі, у ходзе якой дэлегацыі розных краін — членаў ААН выкладаюць свае погляды і пазіцыі па важнейшых міжнародных пытаннях.

Савецкі Саюз прышоў на сесію Генеральнай Асамблеі з цвёрдай і няўхільнай рашучасцю, як заўсёды, змагацца за перамогу ленінскіх прынцыпаў мірнага суіснавання, за мір і дружбу з усімі народамі. Высакароднымі помysłамі аб захаванні і ўмацаванні ўсеагульнага міру, аб дабрабыце чалавечтва прасякнута савецкая знешнепалітычная праграма, выкладзеная кіраўніком дэлегацыі СССР А. А. Грамыкам на пленарным пасяджэнні Генеральнай Асамблеі 21 верасня.

Бясспрэчна, многа важнейшых пытанняў міжнароднай палітыкі, якія закранаюць жыццё і спакой мільянаў людзей, стаць на парадку дня Генеральнай Асамблеі. Але самае актуальнае, самае надзённае з іх — гэта пытанне аб поўным і ўсеагульным разбраенні. Ніколі яшчэ за ўсю гісторыю чалавечтва гонка ўзбраенняў не вялася з такім страшэнным размахам і не таіла ў сабе столькі небяспекі, як у наш час, у век атому, электронікі і пакарання космасу.

Савецкі Саюз не шкадуе сваіх намаганняў, каб неадкладна вырашыць пытанне аб усеагульным і поўным разбраенні пад строгім міжнародным кантролем, убраць назаўсёды дамоклаў меч ракетна-ядзернай вайны, які навіс над чалавецтвам. І калі не ўдалося ўсё яшчэ перакаваць мячы на аралы, то віна за гэта цалкам кладзецца на заходнія дзяржавы, і ў першую чаргу на ЗША.

Савецкі ўрад, як вядома, прадставіў на разгляд Камітэта 18 дзяржаў усеабыдны праект дагавору аб усеагульным і поўным разбраенні. У мэтах хутэйшага вырашэння гэтай актуальнай праблемы і ідучы насустрач пажаданням заходніх дзяржаў, ён унёс важныя дапаўненні і змены да свайго праекта дагавору. Савецкі ўрад прапанаваў на разгляд Генеральнай Асамблеі праект «Дагавору аб усеагульным і поўным разбраенні пад строгім міжнародным кантролем» з адпаведнымі зменамі.

Для таго, каб зрушыць, нарэшце, праблему разбраення з мёртвай кропкі, Генеральная Асамблея павінна заклікаць да парадку тых, хто перашкаджае яе плённаму вырашэнню, хто імкнецца падмяніць дзелавыя

перагаворы аб разбраенні пустадымі размовамі вакол гэтага пытання. «Арганізацыя Аб'яднаных Нацый не мае іншай, больш важнай і неадкладнай задачы, чым садзейнічаць таму, каб разбраенне стала рэальным фактам, каб пачаліся, нарэшце, практычныя справы — роспуск па дамах салдат, знішчэнне зброі, уключаючы ядзерную зброю і сродкі яе дастаўкі». Гэтыя словы, сказаныя з высокай трыбуны ААН кіраўніком Савецкага ўрада М. С. Хрушчовам два гады таму назад, захоўваюць сваю сілу ўсенароднага наказу і сёння.

Усеагульнае разбраенне і трывалы мір маглі б адкрыць сапраўды невычарпальныя крыніцы для стварэння і прагрэсу. Велізарныя матэрыяльныя і грашовыя рэсурсы, якія паглынаюцца гонкай узбраенняў, маглі б быць выкарыстаны на вытворчыя мэты, на задавальненне неадкладных патрэб і ўздым дабрабыту народаў усіх краін і кантынентаў. Ад разбраення атрымалі б, бясспрэчна, велізарны выйгрыш і эканамічна слабаразвітыя краіны, якія прыступаюць да ажыццяўлення гіганцкіх задач нацыянальнага адраджэння. Няцяжка сабе ўявіць, які дабратворны ўплыў быў бы аказаны на развіццё маладых нацыянальных дзяржаў, які гіганцкі штуршок быў бы дадзены іх індустрыялізацыі і прагрэсу, калі б выдзеліць у іх распараджэнне пэўную частку сродкаў, што выдаткоўваюцца зараз на ваенныя патрэбы дзяржавамі — ўдзельніцамі ваенна-палітычных групавак. Вось чаму такое важнае значэнне маюць прапанова Савецкага ўрада ўключыць у парадак дня Асамблеі ў якасці самастойнага пункта пытанне — «Эканамічная праграма разбраення» і ўнесены на разгляд гэтага міжнароднага форуму праект «Дэкларацыі аб пераклучэнні на мірныя патрэбы сродкаў і рэсурсаў, якія вызваляцца ў выніку разбраення».

(Заканчэнне на 2-й стар.)

Усходняя «Дубна»

АЛМА-АТА. Новы цэнтр савецкай навукі ўзнікае каля сталіцы Казахстана Алма-Аты. У жывапіснай мясцовасці расце гарадок вучоных Інстытута ядзернай фізікі Акадэміі навук Казахстана ССР.

Новы даследчы цэнтр маркуецца ператварыць ва ўсходнюю «Дубну». Разам з казахстанскімі вучонымі над ранішнем актуальных праблем ядзернай фізікі ў ім будуць працаваць вучоныя раду краін Азіі.

Начны прафілакторый для шахцёраў

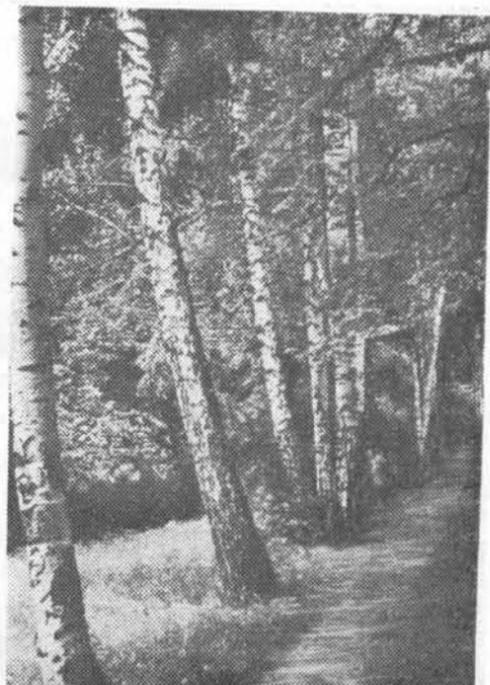
САЛІГОРСК. Закончан працоўны дзень Раз за разам клець падымае на паверхню шахцёраў — машыністаў, скрэперыстаў, бурільшчыкаў, электрыкаў. Скінутыя спячэўкі, гарачы душ прыемна асвятляе цела. Цяпер можна адпачыць.

Але дамоў адпраўляюцца не ўсе гарнякі. Дзесяткі іх спяшаюцца да вялікага дома ў жылым мікрараёне, дзе знаходзіцца начны прафілакторый шахцёраў. Гэта лячэбна-аздараўленчая ўстанова ўжо заваявала вялікую папулярнасць у салігорцаў.

У прафілакторый 22 пакоі. Тут спальныя палаты на 2—3 чалавекі кожная, сталовая, пакой адпачынку, фізіятэрапеўтычны кабінет. Аднапачынаючы абслугоўваюць урач, медыцынскія сёстры. Тэрмін знаходжання ў прафілакторый — 24 дні. У ім ужо адпачылі 150 чалавек.

У гэтым годзе па прафсаюзных пуцёўках 50 шахцёраў пабывалі на розных курортах краіны і каля ста — у дамах адпачынку.

(БЕЛТА).

Бярозы.

Фотазвод Ул. Дагаева.

Ігар Стравінскі ў Маскве

Ігар Стравінскі... Жыццё і творчасць гэтага вялікага мастака належыць народам Расіі і Амерыкі. З імем выдатнага кампазітара звязана вельмі цікавая і своеасаблівая старонка ў гісторыі музычнай культуры дваццатага стагоддзя.

Мне помніцца лета мінулага года, калі я разам з Ціханам Хрэнікавым і Барысам Ярустоўскім прыехаў у Лос-Анжэлас, дзе праходзіў першы Міжнародны фестываль сучаснай музыкі. І вось мы на канцэрце Ігара Стравінскага. Выконваюцца яго скрыпічны канцэрт і сімфонія псалмаў. Дырыжыруе айтар. І хоць я раней быў знаёмы з гэтымі творамі, але ў айтарскім выкананні яны зрабілі на мяне асабліва моцнае ўражанне. Пасля канцэрта адбылося знаёмства з Ігарам Фёдаравічам Стравінскім. Сустрэча была цёплай і дружэлюбнай. Стравінскі запрасіў нас да сябе.

І вось мы, тры савецкія музыканты, у гасцях у Ігара Фёдаравіча. Наша гутарка была цёплай і простаю. Стравінскага цікавіла ўсё, што звязана было з Расіяй. Мы з Ціханам Хрэнікавым перадалі яму запрашэнне Саюза кампазітараў СССР наведаць у зручны для яго час Савецкі Саюз. Ігар Фёдаравіч падзякаваў нам і паабяцаў, што, калі прадставіцца магчымасць, ён прыедзе ў СССР. Ён сказаў тады з хваляваннем, што ён баіцца, што ўражанні, звязаныя з вяртаннем на родную зямлю, будуць неспаўняльнымі для яго...

Тады ж, у дні фестывалю, Ігар Стравінскі пабываў на айтарскім канцэрце савецкіх кампазітараў. Мы бачылі, як ён, седзячы ў партэры, уважліва слухаў, а ў фінале прывітальна памахаў нам рукой.

І вось Ігар Стравінскі ў Савецкім Саюзе. Гэта падзея на раджае многа думак і пачуццяў. Кампазітар не так даўно адзначыў сваё васьмідзесяцігоддзе, і гэта не перашкодзіла яму адправіцца ў такое вельмі далёкае падарожжа.

Пяцьдзесят год не быў Ігар Стравінскі ў Расіі. І многае, несумненна, будзе для яго тут новым, цікавым, хваляючым.

Непрыцелі нашай краіны ў свой час сцвярджалі, што мастацтва Ігара Стравінскага не ведаюць і не прымаюць у Савецкай краіне. Але гэта, вядома, ні ў якой меры не адпавядае сапраўднасці. Пры сустрэчы ў Амерыцы мы гаворылі аб гэтым Ігару Фёдаравічу. Дастаткова сказаць, што на сцэне Малога Ленінградскага опернага тэатра ідуць балеты Стравінскага «Пятрушка», «Жар-пташка» і «Арфей». Творчая моладзь Маскоўскай кансерваторыі ажыццявіла не так даўно пастаноўку балетнай панталімы Стравінскага «Гісторыя салдата». Па радыё ў нас перадаюць творы Стравінскага, выпушчаны грамплацінкі з запісам яго твораў. Вядома, што ў сучасны момант падрыхтаваны да апублікавання двухтомнік «Хроніка майго жыцця», які належыць пярэ Стравінскага. У ім ёсць многа цікавых думак аб кампазітарскай працы і сустрэчах з дзеячамі рускай і заручежнай культуры. Усіх гэтых фактаў зусім дастаткова для таго, каб з поўнай падставой сцвярджаць, што Ігар Стравінскага як вялікага мастака ведаюць і цэнюць у Савецкай краіне.

У дні знаходжання ў нас Ігар Стравінскі выступіў з айтарскімі канцэртамі ў Маскве і Ленінградзе. У прыватнасці, першы яго канцэрт адбыўся ў Вялікай зале Маскоўскай кансерваторыі, дзе ён будзе дырыжыраваць Дзяржаўным сімфанічным аркестрам Саюза ССР. Нашы аматары музыкі з вялікай цікавасцю чакаюць сустрэчы са Стравінскім.

Ігар Стравінскі — наш госць. Мы, савецкія кампазітары, рады вітаць яго на сваёй роднай зямлі, рады пазнаёміць яго са сваёй многазначнай музыкальнай культурай, паказаць усё, што будзе цікавым нашага госця. Мы ад усяго сэрца вітаем масцітага кампазітара і гаворым на мове, якая добра зразумела Ігару Стравінскаму: «Сардэчна запрашаем!»

Кара КАРАЕУ,
кампазітар,
народны артыст СССР.

Я чуў голас маці

Ад усяго сэрца дзякую вам, што вы далі мне магчымасць паслухаць па радыё голас маёй старэнькай маці. Вельмі рад, што яна добра жыве і ні ў чым не мае патрэбы. Жадаю ўсім вам здароўя і поспехаў у вашай добрай справе. Маю намер будучым летам наведаць Радзіму. Абавязкова зайду ў рэдакцыю, каб асабіста за ўсё падзякаваць.

З павагай

Кастусь КАРПІЦКІ.

ФРГ.

У другой палове ліпеня месца г/г. нацыянальна-аддзелу СС праводзілі ачыстку ад партызанаў на тэрыторыі Выходскага павету. Пры гэтым гэтымі аддзеламі былі выхаражаны: Пярыйскай воласці: Доры, Дубоўцы, Мішаны, Даўгудышчына, Даліцы, Сярэдняе сяло, Раманаўшчына, Нодьбы, Палубоўцы і Макрычаўшчына - жудом спалення разам з забудаванымі збса

Аддзелы СС нізкага сьледства не праводзілі толькі аганькі выхаражы пераважна старых, жанчын і дзяцей у асобных будынкі, якія пасяда запарыліся.

У Дорах выхаражы былі сагнаныя у царкву і разам з царквой спаленыя.

Менск 6. VII 1943 г.

Вось даклад «змагара» Кушала аб фактах, сведкам і ўдзельнікам якіх ён быў.

ШМАТАБЛІЧНЫЯ ЯНУСЫ

Юрка Віцьбіч злуче: яму нагадаў радкі з «Польмя рэвалюцыі» за 1933 год, дзе ён называў Паўлюка Нілёнка «крывавым нябожчыкам», а яго банду «мясажэрнымі драпэжнікамі», «воўчай зграяй», «нілёнкаўскімі галаварэзамі». Цяпер гэта праўда яму вочы кола. Не дзіўна. Цяпер жа яму зручна сказаць, што Нілёнак — змагар, нацыянальны герой. І каб неяк выкруціцца з непрыемнай сітуацыі (бо, як кажуць, што напісана прамом, не высячэш сякерай), Віцьбіч нічога іншага не мог прыдумаць, як стаць у позу гераіні свайго твору — Ірмы Лаймер — і сказаць:

— А ім здавалася, што я іхні...
Маўляў, тады ён пісаў так, каб думалі, што Віцьбіч — савецкі пісьменнік, а ён зусім іншы, не той, за каго яго прымалі.

Што праўда, то праўда. Да вайны чытачы «Віцебскага рабочага» лічылі Віцьбіча пісьменнікам, які піша тое, што думае і адчувае. Праўда, часам крытыкавалі недаўпны, але ж яны ёсць у кожнага пісьменніка. Тыя, хто яго бліжэй бачыў, думалі, што ў Віцьбіча толькі гнілыя зубы, а ў яго аказалася гнілая душа. Цяпер Віцьбіч стараецца паказаць свой другі твар. Ён вышуквае радкі, дзе яго крытыкавалі, каб пахваліцца:

— Бачыце, я і тады быў не іхні...

Ён пісаў аб крыважэрным Нілёнку, а сам воўкам глядзеў на людзей, якім Савецкая ўлада дала ўсё для жыцця і шчасця, і га-тоў быў тапіць іх, як тапіў Нілёнак пасажырскі параход. Трэба аддаць справядлівасць, што ў бандыта Нілёнка было больш ад-

Фельетон

вагі. Ён быў адкрытым ворагам працоўных людзей. У Віцьбіча гэтай адвагі не было. Ён пісаў аб гераізме пагранічнікаў, якія загінулі за Радзіму, а сам думаў:

— Хай сабе лічаць мяне сваім. У час культуры асобы Віцьбіч прыдумваў паклёпніцкія заявы на савецкіх людзей. Яму верылі, як пісьменніку, а ён пацраў рукі:

— А я не той, за каго мяне прымаюць.
Прышлі гітлераўцы. Віцьбіч пачаў усхваляць ката Еўропы. Гітлер быў у яго «шляхетным ільвом», а людзі, што змагаліся з акупантамі, «стракатым збродам». Прыкравяючыся аўтарытэтам савецкага пісьменніка, Віцьбіч намагаўся пераканаць людзей, што «гітлераўская Германія непераможная» і трэба пакарыцца акупантам. Цяпер Віцьбіч хоча пераканаць беларускую эміграцыю, што ён у час акупацыі ў Беларусі быў не тым, за каго яго прымалі гітлераўцы. Ён, бачыце, хваліў Гітлера, а ў кішэні паказваў яму фігу.

Тое самае гавораць зараз Астроўскі, Кушаль, Станіслаў Станкевіч, Мярляк, Абрамчык і іх хаўруснікі:

— Мы не тыя, за каго прымалі нас гітлераўцы.

Яны хорам усхвалялі новы гітлераўскі парадак, дапамагалі гітлераўцам адбіраць цёплае адзенне ў насельніцтва, бо «жаўнеры вялікай Германіі мёрзлі пад Масквой». Яны ашуквалі моладзь, малючы гітлераўскую катаргу ў выглядзе рая. Яны пераканвалі,

што гэта катарга патрэбна моладзі, каб «навучыцца заходняй культуры». Цяпер аказваецца, што яны гэта рабілі, каб гітлераўцы лічылі іх сваімі.

А хто з бегунаў хоць пальцам ударыў аб палец, каб змагца з акупантамі?

У Калдычоўскім лагеры смерці было больш 90 ахоўнікаў з так званай БКА і 4 немцы. Хай бы ж Кушаль сказаў сваім гадунцам:

— У вас зброя, знішчыце ёю акупантаў і выпусціце на волю невінаватых беларускіх людзей. Ідзіце ў лес, змагайцеся супраць усіх, хто не за нас. Будзем здабываць адзенне і харчаванне ў ворагаў Бацькаўшчыны.

Такой каманды Кушаль не даў. Бо чаго ж ён варты без акупантаў? Навошта яму ісці ў лес, калі за плячыма гітлераўскі салдат ён адчуваў сябе больш упэўнена? Навошта здабываць правізію, нападаючы на эшалоны ворага, калі куды лягчы напісаць каманданту горада Мінска вольную такую пісьму: «Прашу выдаць для мяне і маёй сям'і чатыры пропускі ў паліцэйскую сталуюку. Кушаль, нач. паліцэйскага курсу».

Цяпер бегунаў хочучы пераканаць людзей, што служылі немцам, а «мелі перад усім на ўвазе нацыянальны меркаванні», а не собскую скуру.

Што яны мелі на ўвазе: сваю скуру ці «нацыянальны інтарэсы», гавораць дакументы, напісаныя і падпісаныя іх «собскімі» рукамі. Вось адзін з іх. 14.III.45 года ў Берліне Аркадзь Арэхва слёзна просіць прэзідэнта Астроўскага надаць яму «рангу судзі-надлейтнанта». Сваю просьбу ён абгрунтоўвае тым, што ў час акупацыі Мінска працаваў следчым, а перад самымі бліц-удцамі з Беларусі — пракурорам. Заўважце, гэта было 14.III.45 года, калі Савецкая Армія падыходзіла к Берліну. Гітлер ужо рыхтаваў сабе пацуючую атруту. А гэты боўдзіла дрыжэў, каб, не дай бог, не застацца без рангу «надлейтнанта».

Астроўскі напісаў на заяве «згаджаюся» і паставіў дату 13.III.45 года. Гэта значыць, днём раней, чым Арэхва падаў заяву.

Грошы, рангі, цёплыя месцы — вось за што яны служылі кайзеру, Пілсудскаму, Гітлеру. За гэта яны служаць новым падпальшчыкам вайны.

Прыдзе час — мір пераможа сілы вайны. Пазбавяцца сваіх гаспадароў і бегунаў. І тады яны, відаць, заскуголяць:

— Мы ж зусім не тыя, за каго нас прымаў Пентагон. Мы не мы...

Дык хто яны ў сапраўднасці? Калі старажытныя рымляне стваралі міф аб двулікім Янусе, яны лічылі гэту з'яву вяршыняй крывадушша. Яны не маглі, вядома, прадбачыць, што калі-небудзь з'явіцца на свет шматаблічныя янусы ў выглядзе бегунаў.

Леанід ПРОКША.

А вось другая пісьмуна таго ж Кушала. Ён просіць харчы ў акупантаў.

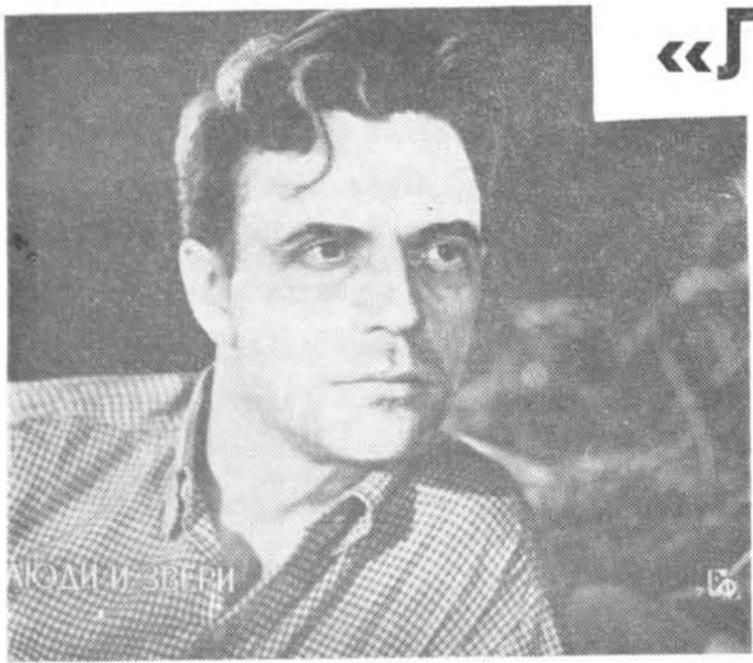
Алеаўскі Сімухы Пятраўку града
Менска

Трэба выказаць голас маёй і маёй чымі 4-ры
прышчы і чымі чымі сталуюку на шчы
спецыяль

Менск 10. VII 43

Кушаль
Мал. Паліцэйскага
Курсу

«ЛЮДЗІ І ЗВЯРЫ»

Поспеху фільма ў вялікай меры садзейнічае таленавітай ігра беларускага артыста Мікалая ЯРОМЕНКІ. З надзвычайнай шчырасцю і цеплынёй вядзе ён ролю Алляксея Паўлава.

ПЕРАМЕШЧАНАЯ асоба — толькі два словы. А які складаны, часам трагічны сэнс хаваюць яны. Аб цяжкім лёсе чалавека, які праз 17 год блукання вярнуўся на родную зямлю, расказвае новы фільм, выпушчаны сумесна Маскоўскай кінастудыяй імя Горькага і кінастудыяй ГДР «Дэфа». Фільм закранае вострыя праблемы сучаснасці, расказвае аб тым светлым, што ўвайшло ў наша жыццё пасля XX з'езда партыі, напамінае аб адказнасці людзей за мір на зямлі.

Рэжысёр фільма Сяргей Герасімаў, вядомы сваімі фільмамі «Сям'ера смелых», «Камсамольск», «Настаўнік», «Маладая гвардыя», «Ціхі Доі» — адзін з найбольш паслядоўных амагароў за мастацтва жыццёвай праўды. Адказваючы на пытанне аб тым галоўным, што аб'ядноўвае сёння мастакоў розных краін, ён гэтым галоўным назваў паучцё адказнасці за лёс міру, за новае пакаленне, якое трэба выхаваць чалавечным, аберагчы яго як ад фізічнай, так і ад духоўнай патрэбы, ад атручвання яго скепсісам, цынзізмам, раўнадупшам.

Чалавек супраць зверу, барацьба за высокую чалавечнасць — асноўная ідэя фільма. Дэянне адбываецца ў розных месцах зямнога шара, куды лёс закідае былога савецкага ваеннапалоннага Алляксея Паўлава. — Майданек, Бухенвальд, Заходняя Германія, Аргенціна, Судан. Здымкі фільма рабіліся на месцах сапраўдных падзей. На Украіне і ў Крыму, у ГДР і на Кубе пабывала адымачная група.

Ролю лейтэнанта Алляксея Паўлава выконвае артыст Дзяржаўнага акадэмічнага беларускага тэатра імя Я. Купалы Мікалай Яроменка. Нездарма беларускі артыст быў абраны выканаўцам галоўнай ролі. У лёсе артыста ёсць штосьці агульнае з лёсам яго героя. Як і Паўлаў, Яроменка ў часы вайны, амагаючыся ў радах Савецкай Арміі, адстраляваўся да апошняга патрона, усё ж трапіў у палон, пільн разам спрабаваў уцячы з розных лагераў, удзельнічаў у падпольнай барацьбе ў Штутгарце і ў Аўсбургу, у гестапаўскіх засценках у Лінцы. І, нарэшце, уцёкі і зноў рады Савецкай Арміі. Таму ў такім ухваленнем удзельнічаў Мікалай Яроменка ў здымках гэтага фільма. Праўда, далейшы лёс Яроменкі не падобны на лёс Паўлава. Артыст беларускага тэатра ведае інашчасце любімай працы, ён выконваў на сцэне ролі ў п'есах М. Горькага, Л. Талстога, А. Астроўскага, М. Гоголя, Б. Лаўрэнэва, А. Карнейчука, К. Сіманова, В. Розова, здымаўся ў беларускіх фільмах «Першыя выпрабаванні» і «Наперадзе — круты паварот».

Шмат уражанняў вынес М. Яроменка з паездак у час здымак фільма «Людзі і зверу». Ён бачыў Фідэля Кастра, калі герою рэвалюцыйнай Кубы ўручалі Міжнародную Ленінскую прэмію «За ўмацаванне міру паміж народамі». Цёпла сустрэлі савецкіх калег нямецкія кінематаграфісты. Ра-

ботнікі студыі «Дэфа» прадаставілі савецкім сябрам усю патрэбную апаратуру, дапамагалі парадзімі. Зараз, калі фільм «Людзі і зверу» вышаў на экраны Беларусі, у Яроменкі няма вольнай хвіліны. Гледачы просіць яго расказаць аб сваёй рабоце над роллю, запрашаюць школьнікі, рабочыя, студэнты. Хутка павінна адбыцца прэм'ера фільма ў ГДР, і Яроменку ўжо запрасалі туды. Аб фільме пішуць часопісы і газеты, аб ім гавораць, спрачаюцца гледачы.

Чаму ж так глыбока кранае ён душы гледачоў? Фільм расказвае аб тым, што цяжка ўспамінаць, але і нельга забыць. У ім перакрываецца сённяшняе і мінулае, сапраўднасць і ўспаміны. Дэянне развіваецца па дзвюх паралельных лініях. Малюні змрочных вандраванняў, адзіноцтва героя ярчай адцяняюць душэўную ласку і клопаты, якімі акружаюць Паўлава на Радзіме. Лепшыя эпізоды карціны прысвечаны Радзіме. Працяглымі панарамамі паказвае аператар родную прыроду, новыя гарады, адбудаваныя пасля вайны, нібы ўбачаныя вачыма героя. І на фоне ўсяго гэтага — уважлівыя, сардэчныя вочы спадарожніц Паўлава — Алены Андрэўны, якой некалі ў час вайны Алляксеі выратаваў жыццё (арт. Т. Макарава) і яе дачкі, патрабавальнай, непрымірнай, духоўна чыстай Тані (арт. Ж. Болатава). Гэта ім расказвае Паўлаў сваю гісторыю і, сагрэты іх увагай і спачуваннем, ён адгадвае душою, разумее, што сапраўды з мінулым скончана, што Радзіма прыняла яго, вінаватага, можа, у адным перад сваім сумленнем — у боізі вярнуцца дадому. Праўда, не адзіні ён вінаваты ў гэтым. Зяччая душа аказалася ў яго брата, які адмовіўся ад Алляксея, баючыся за сваю «рэпутацыю», баючыся сваяка «адтуль». Рэзка, нават гратэскава паказвае рэжысёр мяшчанскую сям'ю Пятра Паўлава, яго кватэру, дзе так чыста, нават залішне прыгожа і разам з тым цесна жывому чалавеку, бо тут жывуць людзі, якія думаюць толькі аб сабе, якім невядома паучцё чалавечнасці.

Кадры, якія паказваюць Паўлава на Радзіме, дзе ён часам адчувае сябе ніякавата, лічыць лепшымі ў фільме італьянская газета «Стампа». Яна, як і іншыя італьянскія газеты, пісала аб карціне ў сувязі з яе дэманстрацыяй на Міжнародным кінафестывалі ў Венецыі, які праходзіў у пачатку верасня гэтага года. Газета «Кор'ера дэла Сера» апублікавала вялікі артыкул пад загалоўкам «Рэсія ў Венецыі з фільмам, які не падмануў». Асабліва адзначаны газетай паэтычныя вобраза дзяўчыны Тані, створаны маладой студэнткай Усесаюзнага Інстытута кінематаграфіі Жанай Болатавай. Гэта яна, Таня, дапытлівая і строга, быццам само сумленне, патрабуе ад Паўлава расказаць аб мінулым. І гэта яна, раз назаўсёды вырашыўшы, што Паўлаў ні ў чым не вінаваты, акрамя сваёй бы-

лой пасіўнасці, рашуча змагаецца з трусасцю і эгаізмам яго брата. Яна перацягвае на свой бок пляменніка Алляксея Юру. Таня і Юра — сучасныя маладыя людзі, сумленныя і рашучыя, яны змогуць, калі будзе трэба, пераадолець любыя цяжкасці.

І як на іх непадобны іх равеннікі — сыны буйнага заходнегерманскага магната Хаслінгера, у якога Паўлаў быў шафэрам. Гэтыя малойчыкі люта ненавідзяць Савецкі Саюз. Разбішчаныя, распусненыя, духоўныя мерцвякі, яны — тыя сілы, што ідуць на змежу фашызму. Любімы іх заняткаў — страляць у намаляваную зорку.

Рэжысёр паказвае і лёс былых сяброў Алляксея на канцлагеру, жыццёвай мудрасцю якіх стаў душэўны нейтралізм, разуменне, што, «дзе кормяць, там і радзіма». Уладальніца цукровай плантацыі ў Аргенціне — таксама былая руская.

Але усё, што ёсць у яе рускага, — гэта «рускі пакой», у якім на сценах побач з абстрактнымі малюнкамі вісяць іконы і копіі карцін Несцерава. Сама ж яна ненавідзіць сучасную Расію, як і дзеці Хаслінгера. Гэта ўсё людзі з мараллю звероў.

Фільм — страсны заклік да чалавечай актыўнасці супраць зла, супраць звероў. Віна і бяда Паўлава — у адыходзе ад бою. Нездарма на пытанне Тані, які звер самы страшэнны, ён адказвае: «Зяць!» Так, набачушы нямала і шакалаў, і тыграў, ён знайшоў зайца ва ўласным браце. І таму, як глыбока вымушчанае, балючае, кажа ён: «Галоўнае для чалавека — пачу-

цё сваёй чалавечай годнасці».

Сам рэжысёр С. Герасімаў таксама выканаў у фільме адну з роляў — ролю князя Львова-Шчарбацкага, былога «расійскага інтэлігента», які стаў у эміграцыі прыкывалам у сваёй пляменніцы. Гэта адна з лепшых акцёрскіх работ карціны. Герасімаў выдатна стварае вобраз чалавека «з мінулых», з яго традыцыйным дваранскім пранонсам, манерамі ці то папашайкі, ці то блазна і разам з гэтым з яго надрыўнасцю і з'едлівасцю. Ён глытае слёзы, калі чуе па радыё родную песню. Ён дае Алляксею газету «Голас Радзімы». Але для самога былога князя — усё ў мінулым. І мара аб Радзіме для яго — амаль толькі мара аб месцы апошняга заспакаення.

Фільм створаны ў падкрэслена традыцыйнай манеры: гэта няспешны, лагічна паслядоўны кінараман. Яго напракаюць за праммерныя зацягнутасці. Так, мо, гэта магчыма было б расказаць і карацей. Але такая манера С. Герасімава, творчыя прытчыны якога бліжэй да прытчылаў вялікіх рускіх пісьменнікаў-рэалістаў. Рэжысёр вядзе надрабязны расказ аб людзях і падзеях, уключае ў тканіну сюжэта доўгія дыялогі, дэталёва паказвае побыт. З усяго ўбачанага ствараецца цэласны малюнак жыцця з яго супярэчнасцямі і цяжкасцямі, але і з глыбокай верай у тое, што людзі мацней за звероў, што будучае — за чалавечнасцю.

В. НЯЧАЙ,
навуковы супрацоўнік Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР.

ЛЮДИ И ЗВЕРИ

Выдатна іграе ролю Тані маладая артыстка Жана БОЛАТАВА.

У ЗДРАЎНІЦЫ АЎТАЗАВОДЦАЎ

У Заходнім пасёлку непадалёк ад падшыпнікавага і аўтамабільнага заводаў знаходзіцца пятая аб'яднаная бальніца. Яна абслугоўвае ў асноўным аўтамабільадаўнікоў і іх сем'і.

Сёлета бальніца значна расшырана, хутка ўступіць у строй новы чатырохпавярховы корпус здраўніцы. Ён разлічан на трыста ложкаў.

У новым корпусе размесцяцца два хірургічныя аддзяленні — асобна для дарослых і для дзяцей, тэрапеўтычнае, а таксама аддзяленне прафесіянальнай паталогіі. Апошняе прызначана для лячэння прафесіянальных хвароб і з'явіцца базай Беларускага інстытута ўдасканалення ўрачоў. Узначаліць яго дацэнт Ю. Г. Захарав.

Першы паверх новага корпусу будзе адведзены пад фізіятэрапеўтычнае аддзяленне. Тут да паслуг хворых будуць розныя лячэбныя ванны, гідрпрацэдурны, электра- і святлячэнне і г. д.

У цяперашні час будаўнікі УНР-25 трэста № 5 рыхтуюцца да здачы новага вялікага памяшкання аўтазаводскай здраўніцы. Яны заканчваюць аддзелачныя і малярныя работы ў асобных палатах.

ВЫДАТНАЯ АЦЭНКА

БАРАНАВІЧЫ. У Маскву, Мінск, Гомель, Волагду, Бранск і многія іншыя населеныя пункты рэспублікі і краіны адраўляе сваю прадукцыю Баранавіцкая трыкатажная фабрыка. Калектыў высокая трымае ганаровай фабрычнай маркі. На прадпрыемстве выраслі сапраўдныя майстры. Гэта В. Салегі, А. Хадіевіч, М. Майсков, М. Паўлена і іншыя. У брыгадзе, якой кіруе Л. Хітрык, працоўная дысцыпліна і адказнасць кожнага члена вырасты настолькі, што адпала неабходнасць мець міжперацыйных кантралёраў. Вялікія вынікі выносяць прадукцыю толькі выдатнай якасці.

Так дзейнічаюць і на іншых участках. Фабрыка з'яўляецца пастаянным удзельнікам Усесаюзнай выстаўкі дасягненняў народнай гаспадаркі. За выпуск высакаякаснай прадукцыі ёй прысуджаны дыплом трэцяга ступені. У гэтым годзе баранавіцкія трыкатажнікі дэманстравалі сваю прадукцыю на Усесаюзнай выстаўцы адзення трыкатажу і абутку ў Цэнтральнай выставачнай зале ў Маскве. 24 віды прадстаўленых вырабаў атрымалі выдатную ацэнку.

ЦЭХ ВЫТВОРЧАГА НАВУЧАННЯ

У светлым прасторным памяшканні чуецца раўнамерны гул электраматораў, лясак металу. Дзіскрогат абразіўных кругоў. Дзістанкоў — вучні школ № 11 і № 22 горада Мінска.

Выдатны падарунак падрыхтавалі для іх трактаразаводчы. Яны абсталывалі спецыяльныя цэх для вытворчага навучання школьнікаў. Тут вучні асвойваюць спецыяльнасці токара, фрэзероўшчыка, слесара. Заняткамі кіруюць вопытныя работнікі вытворчасці — майстры, інжынеры, тэхнікі.

Школьнікі не толькі вучацца, але і дапамагаюць прадпрыемству асвойваць новую тэхніку. У перыяд падрыхтоўкі да вытворчасці новага трактара «Беларусь» МТЗ-50 П вучні школ вырабілі больш чым 20 тысяч розных дэталей машын, многа інструмента.

(БЕЛТА)

ДЛЯ ЗАХОДНЯЯ ЕУРОПЫ

Слухайце штотдзённа нашы радыёперадачы па сярэднеўрапейскаму часу на сярэдняй хвалі 227 метраў (ці 1322 кілагерцы) з 6 да 7 гадзін, з 16.00 да 17.00 і з 21.00 да 21.30;

на каротнай хвалі 30,83 метра (ці 9730 кілагерцаў) з 6 да 7 гадзін.

Па нядзелях — на хвалях 30,83 метра і 227 метраў з 8 да 9 гадзін і з 10 да 13 гадзін.

НА БЕЛАРУСКАЯй МОВЕ

Па серадах — ад 21 гадзіны 30 мінут па Грынвічу, або ад 22 гадзін 30 мінут па сярэднеўрапейскаму часу на хвалі 31 метр (ці 9520 кілагерцаў) і на хвалі 41 метр (ці 7380 кілагерцаў);

па нядзелях — ад 7 гадзін раніцы па Грынвічу, або ад 8 гадзін раніцы па сярэднеўрапейскаму часу на хвалях 30,83 метра і 227 метраў.

ДЛЯ ЗША І КАНАДЫ

Слухайце штотдзённа нашы радыёперадачы па нью-йоркскіму часу з 19.30 да 20.30 на хвалях: 31,04 метра (ці 9665 кілагерцаў), 31,23 метра (ці 9605 кілагерцаў), 41,15 метра (ці 7290 кілагерцаў).

НА БЕЛАРУСКАЯй МОВЕ

Па суботах — ад 20 гадзін да 20 гадзін 30 мінут па нью-йоркскіму часу на кароткіх хвалях: 31,04 метра (ці 9665 кілагерцаў), 31,23 метра (ці 9605 кілагерцаў), 41,15 метра (ці 7290 кілагерцаў).

НАШ АДРАС

Мінск, Ленінскі праспект, 27. Дом друку. Рэдакцыя газеты «Голас Радзімы».

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ